

Бесага І.
*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського
національного університету.
Науковий керівник: к. е. н., доцент
доцент кафедри безпеки та
правоохоронної діяльності ЗУНУ
Колесніков А. П.*

ВІДКРИТІ ДАНІ В СИСТЕМІ ПРАВА

В сучасному цифровому світі поняття відкритих даних стає все більш актуальним, особливо у контексті їх використання в системі права. Відкриті дані відкривають безліч можливостей для покращення доступності правової інформації, забезпечуючи прозорість та демократичний доступ до правових актів. Ми досліджуватимемо вплив відкритих даних на систему права, а також їхній внесок у підвищення ефективності та доступності правосуддя. Зокрема, розглянемо потенціал відкритих даних для автоматизації процесів ухвалення рішень, аналізу судової практики та забезпечення громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів.

Сутність відкритих даних у правовій системі полягає в їхній здатності забезпечувати прозорість, доступність та підзвітність влади перед громадянами. Визначені трьома ключовими характеристиками – публічністю та вільним доступом – вони відкривають нові можливості для розвитку правової системи.

По-перше, відкриті дані сприяють підвищенню прозорості та підзвітності влади. Громадяни мають можливість вивчати інформацію про рішення та дії органів влади, що сприяє уникненню корупції та підвищує рівень довіри до державних інституцій. По-друге, відкриті дані є стимулом для інновацій та розвитку. Вони є цінним ресурсом для наукових досліджень, стимулюючи розробку нових продуктів та послуг. Також вони сприяють підвищенню ефективності бізнесу, дозволяючи здійснювати аналіз ринку та прогнозування тенденцій [1].

По-третє, відкриті дані забезпечують демократичний контроль. Громадяни можуть використовувати ці дані для аналізу політики, моніторингу виконання програм та висловлення своїх думок щодо законодавчих ініціатив [2]. Нарешті, доступ до правових документів та судових рішень у відкритих форматах сприяє підвищенню рівня правової обізнаності громадян, що є важливим кроком до забезпечення справедливості та рівноправ'я у суспільстві.

Україна активно розвиває правове регулювання відкритих даних, реагуючи на важливий соціальний та технологічний контекст. Закон України "Про доступ до публічної інформації" з 2011 року встановлює основні принципи та порядок доступу до публічної інформації, включаючи обов'язки щодо її оприлюднення та механізми захисту прав запитувачів [4].

Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку оприлюднення та використання наборів даних" також має велике значення. Вона визначає порядок оприлюднення наборів даних на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних України, встановлює вимоги до формату та

структури наборів даних, а також визначає порядок їх використання [3].

Крім цього, існує Опендатабот, який є корисним інструментом для українців, яким потрібно швидко та легко отримувати доступ до державних даних та перевіряти їх, пропонуючи мобільний додаток та веб-інтерфейс, хоча він не має спеціального чат-бота для месенджерів, таких як Telegram або Viber, і не є офіційним державним ресурсом, а базується на публічно доступних даних з державних реєстрів [5, с. 98].

Опендатабот - українська компанія, яка надає доступ до державних даних з різних реєстрів для громадян та бізнесу, дозволяючи здійснювати такі дії, як перевірка інформації про фізичних осіб за їх ІПН, отримання витягів з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (ЄДР), перевірка дійсності паспортних даних для запобігання шахрайству, перевірка володіння транспортними засобами та нерухомістю перед орендою або купівлею та отримання інформації про штрафи за порушення правил дорожнього руху та судові справи [5, с. 100].

Ці кроки свідчать про серйозний підхід України до розвитку відкритих даних, сприяючи підвищенню прозорості, ефективності та інноваційного розвитку в різних сферах суспільства.

Використання відкритих даних у правовій сфері відкриває безліч можливостей для підвищення ефективності та прозорості правової системи. Аналіз судової практики на основі відкритих даних про судові рішення стає важливим інструментом для юристів у формуванні правових позицій та прогнозуванні результатів судових спорів. Доступ до такої інформації дозволяє їм краще розуміти тенденції ухвалення рішень і використовувати це знання для успішного представлення клієнтів.

Така інновація у правовій сфері не лише сприяє покращенню якості правової практики, а й забезпечує більшу прозорість, ефективність та відкритість у процесах ухвалення рішень та формуванні законодавства. Аналіз судової практики та моніторинг законодавства на основі відкритих даних стають важливими інструментами для юристів, громадськості та експертів, сприяючи більш ефективному та справедливому правосуддю.

Список використаних джерел

1. Дубняк М. В. Відкриті дані та Цілі сталого розвитку: проблеми правового регулювання. *«Закарпатські правові читання. сталий розвиток та інституційна спроможність в умовах війни: національний та міжнародно-правовий аспекти»*. 2024.
2. Лоленко О. Відкриті дані як інструмент народовладдя. *Право України*. 2019. № 2019/11. С. 241.
3. Про внесення змін до Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних : Постанова Каб. Міністрів України від 20.12.2017 р. № 1100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1100-2017-p#Text> (дата звернення: 13.05.2024).
4. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI: станом на 8 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 13.05.2024).
5. Bondar H. Цифрова трансформація уряду України, відкриті дані (open data) та електронні послуги. *Public Administration and Regional Development*.